

Pierre Vilar, geògraf

Rosa ASCON i BORRÀS

La valuosa contribució de Pierre Vilar a la historiografia i més concretament a la construcció d'una història total basada en la teoria marxista, així com els estudis dedicats al nostre país, han estat objecte de nombroses i notables valoracions i anàlisis.¹ Menys coneguts del públic són, potser, els seus orígens com a geògraf i els seus treballs geogràfics, que ajudaren, sens dubte, a enfortir, consolidar i difondre una metodologia d'enfoc possibilista.

Les ensenyances de Vidal de la Blache li foren transmeses pels seus mestres Albert Demangeon, Daniel Faucher i Max Sorre que li desvetllaren l'interès per l'estudi regional i li suggeriren el cas de Catalunya com a tema central de la seva recerca.

En aquesta primera etapa publicà diversos treballs i articles sobre el paper de Barcelona dins del conjunt català. El 1929 apareix als *Annales de Géographie*, *La vie industrielle dans la région de Barcelone*, una de les primeres i millors interpretacions sobre els efectes i transformacions provocades per la industrialització sobre el sistema urbà barceloní.

El 1934, i també als *Annales*, publicà *Le port de Barcelone* i dos anys més tard, el 1936, *Barcelone*, traduït el mateix any per Cristòfor Cardús² i publicat al *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya* amb el títol *Interpretació geogràfica de Barcelona*.³ D'aquesta època data també l'estudi *L'utilisation hydroélectrique des fleuves espagnols*, presentat al Congrés Internacional de Géographie de l'any 1931 i publicat l'any 1934.

Les limitacions de l'anàlisi geogràfica possibilista, les crítiques que des de diversos sectors es formularen contra el mètode idiogràfic i el convenciment que els elements naturals no eren suficients per explicar els fets socials, inclinaren Pierre Vilar cap a l'anàlisi històrica. Tanmateix, el primer volum de la seva tesi *Catalunya dins l'Espanya Moderna*, és encara avui un dels millors tractats de Geografia, en molts aspectes no superat, especialment pel que fa a l'anàlisi sobre l'ús que la societat ha fet dels recursos al llarg de la història.

Recentment Pierre Vilar ha dirigit i prologat el llibre *Agua y modo de producción* que recull una selecció de les comunicacions presentades en un seminari, celebrat a la ciutat de Múrcia l'abril de 1987. La iniciativa fou presa per Vilar per tal d'iniciar «una reflexió conjunta entre geògrafs, sociòlegs, tal vegada economistes, i historiadors, sobre els problemes que planteja a les societats l'accès i els usos de l'aigua». Es fa palès, doncs, que els actuals interessos científics de P. Vilar reflecteixen la seva formació geogràfica alhora que la validesa i modernitat de les seves idees i inquietuds.

En l'article que es presenta a continuació, P. Vilar aplica magistralment al cas de Barcelona el mètode possibilista en Geografia urbana iniciat per Raoul Blanchard.⁴ Cal re-

marcar el tractament que es dona al tema de la situació, emplaçament i disposició del relleu com elements que orienten, afavoreixen o dificulten en cada moment de la història les relacions de la ciutat amb altres territoris i comunitats. La configuració històrica de l'espai urbà, l'anàlisi de la població i les funcions urbanes completen l'estudi i mostren l'agudesesa de la síntesi vilariana.

Notes

¹ Vegi's Congost, R., Sales, N. (1990): «Bibliografia de Pierre Vilar»,

² Cristòfor Cardús és un geògraf que ha encaminat les seves recerques al camp de la cartografia, especialment. El 1935 formà part del grup de fundadors de la Societat Catalana de Geografia

³ *Recerques* 23, «Homenatge a P. Vilar» Vol. III pp. 203-219. Barcelona, Curial.

⁴ Vegi's Blanchard, R. (1931): «Un mètode de Geografia urbana», *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya*, 428, pp. 17-35.

Referències bibliogràfiques

VILAR, P. (1929): «*La vie industrielle dans la région de Barcelone, Annales de Géographie*», volum XXXVIII, núm. 214, pp. 339-365.

(1934): «L' utilisation hydroélectrique dels fleuves espagnols», *Comptes rendus du Congrès International de Géographie 1931*, T.III, pp. 591-607.

(1934): «Le port de Barcelone», *Annales de Géographie*, núm. 245, pp. 489-511.

(1936): «Barcelone» *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, fasc. I, pp 22-33. Traducció catalana: «Interpretació geogràfica de Catalunya», *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya*, núm. 481, pp. 403-414.

(1962): *La Catalogne dans l'Espagne Moderne. Recherches sur les fondements économiques des structures nationales*. Vol I, *Le milieu naturel et le milieu historique*. Paris, SEVPEN. Traducció catalana, a Edicions 62, Barcelona (1964-1968).

(1990): Coordinació i pròleg a Mª Teresa Pérez Picazo y Guy Lemeunier, eds. *Agua y modo de producción. Barcelona*, Ed. Crítica/ Historia del Mundo Moderno, col·lecció dirigida per J. Fontana.